

EINSPACH GÁBOR
IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

1054 BUDAPEST
Honvéd utca 8. I.2.
einspach@artmagazin.hu
+ 36 209 359 889

EG-24072021-01

Budapest, 2021. július 24.

Szakértői vélemény

Megbízó: MNB-Ingatlan Kft.

Megbízás tárgya: Kondor Attila műveinek értékelése

A megbízási szerződés aláírását követően áttanulmányoztam a rendelkezésemre átadott dokumentációt, majd felvettem a kapcsolatot a képeket felajánló művésszel. Azt követően elvégeztem a szükséges anyaggyűjtést, melynek elsődleges forrásai a szakirodalomban, az internetes adatbázisokban, illetve a saját szakértői adattáramban tárolt adatok voltak. A szakvélemény alapja a megbízótól megkapott dokumentáció és a művész műtermében lefolytatott szakértői szemle volt. A szemlén jelen volt a művész és Kaszás Gábor igazságügyi szakértő is. A szemlén a műveket megvizsgáltuk, a műteremben készített fotódokumentációt a szakvélemény tartalmazza.

Kondor Attila (1974) művészeti tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Egyetemen végezte, mestere Baranyay András volt. Az egyetemi tanulmányok befejezése után rendszeresen állított ki egyéni és csoportosan kiállításokon. Első egyéni kiállítása 2004-ben a Szinyei Salonban volt, Budapesten A 2000-es évektől kezdve rendszeresen állított ki kiemelkedő magyarországi galériákban és múzeumokban: 2007-ben az Inda Galériában, 2009-ben a Bartók 32 Galériában, 2011-ben Ari Kupsus Galériában, 2012-ben a Budapest Galérában, 2014-ben a Molnár Ani és az óbudai Társaskör Galériában vagy a szintén óbudai Marco Galériában volt kiállítása. A képzőművészet mellett Kondor animációs filmrendezőként és esszéíróként is tevékenykedik, melyek szoros kölcsönhatásban vannak egymással. Filozófiai érdeklődése képzőművészeti munkáiban is felfedezhető. Munkáit Rieder Gábor kontemplatív konceptualizmusként, András Gábor pedig médiumtudatos festészetként jellemezte művészetét. Művei fontos közgyűjteményekben és magángyűjteményekben is szerepelnek, úgy, mint a Kogart Kortárs Gyűjtemény, Evangélikus Országos Múzeum, Tragor Ignác Múzeum - Kortárs Gyűjtemény, Tornyai János Múzeum, Fondation COLAS, Budapest, Volksbank Budapest.

Kondor Attila 2014-től állít ki videó-installációként kísérleti animációs filmeket. Ezekben a munkák a festményeket inspiráló gondolati utat egyfajta szellemi történeté alakítja. Kondor ezeket nevezi a figyelem útjainak. E filmekben nem láthatunk szereplőt, mivel a művész szándéka szerint így maga a befogadó válhat az film-installáció főszereplőjévé. A projekt

legfontosabb darabjai: 2015-ben az *Ontogenezis*, három csatornás video installáció a Kiscelli Templomtéren, 2016-ban a *Magasból épülő város* a B32 Galériában, 2019-ben a *Belső könyvtár* a Műcsarnokban. A 2018-ban készült *Belső könyvtár* című animációs filmje többek között az kecskeméti KAFF és a Magyar Mozgóképek Szemle, valamint az Alexander Trauner Art Film Fesztivál versenyfilmjeként szerepelt. A 2021-ben készült *Nyitott ajtónál* című animációs filmet szintén vetítik az idei KAFF-on.

2011-ben önálló monografikus album jelent meg munkáiról, amelyben egy Rieder Gábor által készített nagyinterjú olvasható, a fejezeteket pedig a művész koncepció-szövegei tagolják. 2017-ben *A figyelem útjai* című tanulmánykötet-albumában Hornyik Sándor írt *A humanizmus animációja* címen monografikus tanulmányt Kondor Attila festészetéről. A címadó esszében Kondor festészeti, grafikai és animációs munkáinak művészetfilozófiai háttérét foglalta össze. 2019-ben a *Szabadságtapasztalat* című Műcsarnokban rendezett kiállítás katalógusába Mayer Mariann írt bevezetőt. Smrcz Ádám filozófus pedig a *Figyelemfilozófia – avagy a figyelem kiművelése Kondor Attila munkáiban* címen írt tanulmányt.

Kondor Attila 1998-ban Barcsay-díjat, 2000-ben Kondor Béla-díjat kapott. 2005-ben részt vett a XI. Delhi Triennálén, Új-Delhiben, Indiában. 2007–2008-ban Római ösztöndíjas. 2016-ban elnyerte a Tornyai-érmet. 2018 és 2021 között az MMA-MMKI művészeti ösztöndíjasa.

A műtárgypiac vizsgálata, referenciák

Fontos az érték megállapításánál a piac általános állapota, a kereslet és kínálat összefüggései. Az elmúlt időszakban egyre erősödő piacot látunk a magyar művészet kiemelkedő teljesítményei esetében, mely nem ritkán 200 millió forintot is meghaladó árakat jelenthet. A klasszikus piac vonatkozásában az értéksáv Munkácsy Mihály, Rippl-Rónai József vagy Csontváry Kosztka Tivadar esetében ezt messze meghaladó nagyságú is lehet. Ugyanakkor nagy jelentőségű, múzeumi rangú remekművek rendkívül ritkán kerülnek a műtárgypiacra. Magyarországon az aktuális kulturpolitikának, az állami vásárlásoknak és az erősödő gyűjtői érdeklődésnek köszönhetően nagyon jelentős felértékelődés figyelhető meg a nemzeti festészet vonatkozásában. Általánosságban kijelenthető - persze nem ismerve a járvány következményeit -, hogy a magyarországi műtárgypiac a 2008-as válság óta eltelt időszak legjobb periódusát éli. A klasszikus és modern művek piacán folyamatosan születnek az életműrekordok, a háború utáni és kortárs művészet piac pedig, követve a nemzetközi trendeket, soha nem látott prosperitásban él. Az elmúlt évek magyar kulturális sikertörténete a hatvanas-hetvenes évek neo-avantgárd törekvéseinek karrierje. Az aukciósházak utóbbi időben a háború utáni és kortárs művészet területén megélénkölt aktivitása pedig újabb vevőket, gyűjtőket vonz erre a területre. A nemzetközi piac legdinamikusabb szegmense a háború utáni és kortárs művek piaca, itt a legmagasabb az árindex növekedése és a teljes forgalom szempontjából is ez az egyik legfontosabb időszak. A magyar születésű, itthon tanult, de külföldre emigrált művészeink, mint Reigl Judit vagy különösen Hantai Simon elképesztően magas, Hantai esetében akár sokmillió eurós árai az itthon élő művészek, az egész magyarországi kortárs árszínvonalára is pozitívan hat, erősíti a gyűjtők és a befektetési szándékú vásárlók bizalmát a piacban. Mára a világ legfontosabb kánonképző múzeumainak gyűjteményébe eljutottak olyan itthon élő klasszikusai az Iparterv generációnak, mint Keserű Ilona, Mauer Dóra, Nádler István, Bak Imre vagy Jovánovics György alkotásai, és ez a műkereskedelmi árakban gyakran többszörös áremelkedést jelentett. Nem kérdés, hogy a kelet-európai művészetre irányuló egyre nagyobb nemzetközi figyelem előtérbe helyezheti a fenti művészek későbbi alkotói periódusainak eredményeit is, sőt, a kortársaik művészetét is. A 2019. nyarán nyílt, az eredeti tervek szerint közel egy évig tartó Mauer Dóra kiállítás a londoni Tate Modern-ben fontos állomása volt ennek a folyamatnak. Nagyon fontos impulzust jelentettek a háború utáni és kortárs piacnak a Virág Judit Galéria tematikus, kifejezetten ezt a szegmenst célzó árverései, ahol már jól látható volt egy addig a klasszikus és modern

magyar képzőművészet iránt érdeklődő gyűjtők bekapcsolódása, és ehhez csatlakozott a Kieselbach Galéria, mely 2020. telén és 2021. tavaszán nem árverést rendezett, hanem eladásos kiállítását az acb Galériával közösen összerakott kortárs anyaggal egészítette ki, jelentős sikerrel. A nemzetközi piacra az elmúlt évtizedben folyamatosan áramlott a pénz, elsősorban a kiemelkedő, múzeumi rangú művek értek el sokszor elképesztően magas rekordárakat. Jól megfigyelhető az a tendencia, mely nemcsak ezek felkutatására, de körüknek bővítésére is vonatkozik. Ennek része a kelet-európai művészet felértékelődése, a graffiti térhódítása, de még a modern mesterek piacán is bővül a legdrágább művészek listája. Jó példák erre az európai modernizmus eddig második vonalba tartozó mesterei piacra kerülő legjobb műveinek rekordárai vagy az ázsiai, elsősorban kínai mesterek sokszoros áremelkedése is. Az a tény, hogy a Nagyházi Galéria kortárs kiállítóhelyet nyitott, a Virág Judit Galéria megnyitotta kortárs galériáját, a Kieselbach Galéria építi kortárs galériáját, a BÁV és a Pintér Galéria aukciós anyagában egyre több a kortárs művészet körébe sorolható alkotás, azt jelzi, hogy a legfontosabb hazai piaci szereplők ezt a területet látják a legdinamikusabban fejlődőnek, és ez az a terep, ahol még remekművek a legnagyobb sűrűségben érhetőek el.

A szakértői értékmeghatározás módszere

Az eddigi szakértői munka során felgyűlt, a szakértői adattárban található, valamint a forgalmazóknál lefolytatott szemlén összegyűjtött adatokat beépítettem az érték meghatározásába. A szakvélemény kialakításánál felhasználtam a szakirodalomban és az internetes adatbázisokban található adatokat is, a művész életrajzánál az artportal.hu és a wikipedia.hu vonatkozó szócikkeit is használtam. A forgalmi érték meghatározásánál figyelembe vettem az alkotó elhelyezkedését a magyar művészeti kánonban és a művek elhelyezkedését Kondor Attila életművében. A megállapított forgalmi értékeket befolyásolta a művek témája, mérete, technikája is. Megvizsgáltam a műtárgypiac jelenlegi helyzetét és az adott alkotóra vonatkozó kereslet és kínálat összefüggéseit. A művek állapota szintén fontos tényező volt az érték kialakításánál. A szakvéleményben szereplő művek a lefolytatott szemlén kifogástalan állapotban voltak.

Kondor Attila jelenleg nem tartozik egyik kortárs művészeti galériához sem, gyűjtőivel a kapcsolatot maga tartja. Az egyik legnagyobb kortárs műkereskedelmi adatbázison, az artsy.com oldalon számos művel szerepel, az az árszínvonal hitelesnek tekinthető, a felajánlott művekre megállapított árak ahhoz igazodnak. Jelenleg zajlik egy múzeumi vásárlás, az *Emelkedés II.* című, 60x60 cm nagyságú festménye 650 000 forintos áron kerül közgyűjteménybe. A mellékletben szereplő árak nem csak Kondor Attila érvényes árrendszerébe illeszkednek, de hasonló művészi életutat járó kortársainak áraihoz is igazodnak. A másodlagos piacon szereplő művei, a piac természetéből adódóan jellemzően alacsonyabb áron hozzáférhetőek. Az MNB által kiválasztott művek közül az *Ars memoriae III.* című nem volt a műteremben vizsgálható, azt a művész nem tudta bemutatni, így az a szakvéleménynek sem része.

Kondor Attila a háború utáni magyar képzőművészet ismert, egyéni utat járó alakja, a vizsgált művek az életmű hiteles, jellegzetes és jó minőségű alkotásai. A mellékletben szereplő művek együttes bruttó alsó becsértékét 29 200 000 forintban, bruttó felső becsértékét 34 700 000 forintban határozom meg. A becsült forgalmi érték nem tartalmazza az alkotások adás-vételi tranzakciója során esetlegesen felmerülő adó, díj és járulék terheket, valamint a szállítási, biztosítási, állagmegóvási, elhelyezési költségeket. A művek a Miniszterelnökség védett kulturális javakat tartalmazó adatbázisában nem szerepelnek. Az elérhető adatok alapján a mellékletben szereplő alkotások mindegyike forgalomképes, egyik darab sem lelhető fel az eltűnt, lopott vagy jogellenesen külföldre vitt kulturális javakat tartalmazó adatbázisban.